

Μ. Ι. ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ

ΤΑ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΓΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ ΤΡΑΧΗΛΑ
μὲ βάση τὶς φωτογραφίες Δ. Α. Ζακυθηνοῦ

Τὰ ἐπιγραφικὰ χαράγματα ποὺ σώζονται στὶς τοιχογραφίες τοῦ σπηλαιώδους ναοῦ τῆς μονῆς Φανερωμένης Τράχηλα, στὴν περιοχή τοῦ χωριοῦ Σκοπή Σητείας Κρήτης, καὶ ποὺ δημοσιεύονται ἐδῶ σὲ πλήρη, κατὰ τὸ δυνατό, καταγραφή, βασίζονται κυρίως σὲ δύο φωτογραφίες (Α'-Β'), ποὺ ὁ ἀείμνηστος Διονύσιος Α. Ζακυθηνὸς εἶχε λάβει, πρὶν ἀπὸ ἐξήντα σχεδὸν χρόνια. Τότε, στὰ 1938, νεαρὸς Διευθυντῆς τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, εἶχε ἐπιθεωρήσει τὰ ἀρχεῖα καὶ τὶς βιβλιοθήκες τῆς Κρήτης καὶ εἶχε συγκεντρώσει ὑλικό, γιὰ νὰ τὸ μελετήσῃ ἢ καὶ ἐκδώσῃ, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ ἐνδεχομένως στὴν ὑπηρεσιακὴ του ἐκθεση ποὺ ὑπέβαλε στὸ ἀρμόδιο Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ ποὺ δημοσιεύθηκε στὸν τόμο 2 (1939), σελ. 505-526 τῆς Ἐπετηρίδος Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν¹.

Ὁ Ζακυθηνός, ὅπως μοῦ εἶχε ἀνακοινώσει τότε, σχεδίαζε στὴν ἀρχὴ νὰ ἐπιχειρήσῃ ὁ ἴδιος τὴν ἀνάγνωση καὶ τὴν ἐκδοση τῶν χαραγμάτων αὐτῶν. Ἄλλες ὅμως ἀπασχολήσεις του ἐπιτακτικότερες τὸν ἐμπόδισαν. Γι' αὐτὸ καὶ ἀποφάσισε στὸ τέλος, ἀφοῦ μοῦ παρέδωκε τὴν ἐκθεσὴ του, γιὰ νὰ τὴ δημοσιεύσω στὸ παραπάνω περιοδικό, τοῦ ὁποίου εἶχα ἀναλάβει τὴν ἐπιμέλεια², νὰ μοῦ παρα-

1. Δ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΥ, «Τὰ ἱστορικὰ καὶ μοναστηριακὰ ἀρχεῖα τῆς Κρήτης», Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν 2 (1939), σελ. 505-526. Βλ. εἰδικὰ σελ. 526: «Ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ [τῆς Φανερωμένης Τράχηλα Σητείας] οὐδὲν χειρόγραφον ἢ ἔγγραφον φυλάσσεται. Ἰδιαιτέραν ὁμῶς σημασίαν ἔχουσιν αἱ τοιχογραφίαι τοῦ μικροῦ ναοῦ τοῦ μοναστηρίου, ὡς καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐντοίχια χαράγματα, ὧν τὰ πλεῖστα μετεγράψαμεν». Δυστυχῶς οἱ μεταγραφές του αὐτὲς δὲν ἐσώθηκαν.

2. Βλ. καὶ ὁ.π., σελ. 505, σημ. *

δώσει και τις δύο αυτές φωτογραφίες, για ν' αναθέσω σέ άρμόδιο μελετητή νά τις έκδώσει. Δυστυχώς, δέν τόν βρήκα τότε, ούτε άργότερα, αὐτόν τὸ μελετητή, δέν τόν βρήκε ούτε εκείνος ποτέ και ἔτσι οἱ δύο φωτογραφίες ἔμεναν ξεχασμένες, ἀλλά προσεκτικὰ φυλαγμένες στὰ χαρτιά μου. Ἐν τῷ μεταξύ, ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ χαράγματα δημοσιεύθηκαν ἀπὸ αὐτοψία ἀπὸ ἄλλους μελετητές.

Ἔτσι, και πρὶν ἀπὸ τις δύο φωτογραφίες Ζακυθηνοῦ (1938), και, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἰχνογραφήματα (ὄχι φωτογραφίες) ἕξι χαραγμάτων, πὸ εἶχε έκδώσει τὸ 1932 ὁ Μ. Γ. Καταπότης στὶς μελέτες του για τους Κορνάρους τῆς Σητείας³ και για τὴ μονὴ Τράχηλα⁴, εἶχαν δημοσιευθεῖ 10 χαράγματα ἀπὸ τὸν Ν. Ι. Παπαδάκι (1936)⁵, ἀλλὰ και μετὰ ἀπὸ τὴ δημοσίευση αὐτῆ, πολὺ πρόσφατα, δημοσιεύθηκαν 15 χαράγματα ἀπὸ τὸν Spiridione Alessandro Curuni (1990)⁶ και 12 ἀπὸ τὸν Νίκο Ψιλάκη (1993)⁷. Ὁ κ. Ψιλάκης, ὅταν τοῦ ἀνακοίνωσα πρόσφατα ὅτι ἐτοίμαζα τὴν έκδοση τῶν χαραγμάτων αὐτῶν τῆς Μονῆς Φανερωμένης, προθυμοποιήθηκε νὰ μεταβεῖ εἰδικὰ στὸ μοναστήρι και νὰ μοῦ φωτογραφήσει ὅσα χαράγματα μποροῦσε. Καὶ πραγματικά, παρ' ὅλη τὴν προχωρημένη φθορά, πὸ

3. Μ. Γ. ΚΑΤΑΠΟΤΗ, «Κορνάρου Σητείας», *Μύσων* 1 (1932), σελ. 29-30 (τῶν ἀριθμῶν τῆς δικῆς μας έκδοσῆς μ' και κ').

4. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, «Μονὴ Τράχηλα ἢ τῆς Κυρίας Φανερωμένης», ὁ.π., σελ. 35-36 (τῶν ἀριθμῶν τῆς δικῆς μας έκδοσης κγ', β', λστ', και ιη').

5. Ν. Ι. ΠΑΠΑΔΑΚΙ, *Ἡ Ἐκκλησία Κρήτης. Ἐπισκοπαι-Μοναί*, Χανιά Κρήτης 1936, σελ. 112-115: Παναγία Φανερωμένη (Τράχηλα). Ὁ Παπαδάκις έκδίδει (με πολλὰ σφάλματα) τὰ 10 χαράγματα (με ἀριθ. α'-ι').

6. S. A. CURUNI, *Documenti di graffiti e di epigrafi veneto-cretesi conservati nell' Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti*, Βενετία 1990, σελ. 213-215 (Faneromeni). Ὁ Κουρούνης έκδίδει (σχεδὸν χωρὶς σφάλματα) 15 χαράγματα χωρὶς ἰδιαίτερη ἀρίθμηση, ἀλλὰ με τις ἐνδείξεις Velina N. 269 - Velina N. 283. Ἐμεῖς τοὺς δώσαμε τοὺς ἀριθμοὺς ἀντίστοιχα Κ1-Κ15. Ἄς σημειωθεῖ ὁμως ὅτι ἀπ' αὐτοὺς ὁ ἀριθ. 2 (Velina 270) περιλαμβάνει 3 χαράγματα (τοὺς ἀριθ. ιβ', κδ' και κθ' τοῦ ὀριστικοῦ Καταλόγου μας), ὁ ἀριθ. 5 (Velina 273) περιλαμβάνει 2 χαράγματα (τοὺς ἀριθ. ια' και ιη' τοῦ Καταλόγου μας), ὁ ἀριθ. 9 (Velina 277) περιλαμβάνει τρία χαράγματα (τοὺς ἀριθμοὺς μας α', γ' και ι') και ὁ ἀριθ. 15 (Velina 283) περιλαμβάνει 2 χαράγματα (βλ. τὸν ἀριθμὸ μας κ').

7. Ν. ΨΙΛΑΚΗ, *Μοναστήρια και ἐρημητήρια τῆς Κρήτης*, τόμ. 2, Ἡράκλειο 1993, σελ. 513-514 (βλ. και σελ. 518, σημ. 165-166). Ὁ Ψιλάκης έκδίδει 12 χαράγματα, χωρὶς ἀρίθμηση, πὸ τοὺς δώσαμε τοὺς ἀριθμοὺς ἀντίστοιχα Ψ1-12. Προσθέτομε ὅτι ἀπ' αὐτοὺς ὁ ἀριθ. 1 περιλαμβάνει 3 χαράγματα (ἀριθ. τοῦ Καταλόγου μας α', γ' και ι') και ὁ ἀριθ. 8 ἄλλα δύο (βλ. ἀριθ. τοῦ Καταλόγου μας κ').

τὴν ἐπιδείνωσε καὶ μιὰ τελευταία πυρκαϊά, κατάφερε νὰ πάρει καὶ μοῦ ἔστειλε 13 νέες φωτογραφίες γνωστῶν ἢ καὶ ἄγνωστων χαραγμάτων, ποὺ ἔκαμαν πληρέστερη καὶ σωστότερη τὴν ἔκδοση ποὺ ἐτοιμάζα. Ἔτσι, μὲ τὴν πολύτιμη αὐτὴ βοήθεια τοῦ κ. Ψιλάκη, ποὺ τὸν εὐχαριστῶ καὶ ἀπ' ἐδῶ θερμά, καὶ μὲ βάση, φυσικά, τὶς δύο παλιές φωτογραφίες Ζακυθνοῦ (ποὺ μᾶς πρόσφεραν τὰ 27 ἀπὸ τὰ 44 χαράγματα τοῦ συνόλου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 22 δημοσιεύονται γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ), μπόρεσα νὰ ἐτοιμάσω τὴ σημερινὴ συνολικὴ ἔκδοση τῶν ἐπιγραφικῶν χαραγμάτων τῆς μονῆς. Ἡ ἔκδοση αὐτὴ περιλαμβάνει ὄχι μόνο τὶς μεταγραφές τῶν χαραγμάτων ἀπὸ τὶς φωτογραφίες Ζακυθνοῦ (27 χαράγματα) καὶ Ψιλάκη, ἀλλὰ καὶ τὶς μερικὲς ἐκδόσεις των, ἀπὸ αὐτοψία τῶν Παπαδάκι, Κουρούνη καὶ Ψιλάκη⁸, καταταγμένων χρονολογικά (μὲ τὰ ἀχρονολόγητα στὸ τέλος). Εἶναι βέβαιο ὅτι θὰ ὑπῆρχαν καὶ μερικὰ ἀκόμη χαράγματα ποὺ ἔχουν ἀπὸ τὸ χρόνο ἀφανισθεῖ ἢ ἀνεπανόρθωτα φθαρεῖ καὶ ὅτι ἀρικετὲς ἀναγνώσεις (τῶν τριῶν προηγούμενων ἐκδοτῶν ἢ δικές μου) εἶναι ἀμφίβολες (ἐξ αἰτίας φθορᾶς ἢ κακογραφίας) καὶ ἐπιδέχονται βελτίωση, μὲ νέα ἐξέταση ἐπὶ τόπου, ποὺ δὲν μπόρεσα δυστυχῶς νὰ τὴν πραγματοποιήσω.

Κατὰ τὴν ἔκδοση ἀρίθμησα τὰ χαράγματα ἀπὸ ἀριθ. α'-μδ'. Πρὶν ἀπὸ τὴν παράθεση τοῦ ἐπιγραφικοῦ κειμένου, προέταξα, γιὰ τὸ καθένα, σὲ κάθετες στῆλες, τὸ ἔτος, τὴν ἡμερομηνία, τὴν τυχὸν ἔκδοσή του καὶ τὸν ἀριθμὸ του στὶς τρεῖς προηγούμενες μερικὲς ἐκδόσεις τῶν Ν. Παπαδάκι, Sp. Al. Curuni (= Κουρούνη) καὶ Ν. Ψιλάκη. Ὅπου ὑπάρχουν κενὰ καὶ στὶς τρεῖς στῆλες αὐτὲς τῶν ἐκδοτῶν, σημαίνει ὅτι τὸ ἀντίστοιχο χάραγμα παρέμενε ὡς τώρα ἀνέκδοτο καὶ δημοσιεύεται ἐδῶ γιὰ πρώτη φορὰ (πρόκειται γιὰ τοὺς ἀριθμοὺς ε', στ', η', θ', ιδ', ιε', ιστ', ιθ', κ', κβ', κε', κστ', κζ', κη', λ', λά', λδ', λε', λστ', λζ', λθ', κη', μ', μγ', μδ'). Στὴν ἔκδοση τῶν κειμένων πρόσθεσα, σὲ κριτικὸ ὑπόμνημα, μερικὲς δικές μου διαφορὲς ἀναγνώσεις ἢ διορθώσεις καὶ στὸ τέλος ἀλφαβητικὸ εὔρετήριο τῶν κυρίων ὀνομάτων.

8. Βλ. παραπάνω, ὑπόσημ. 5-7.

Οἱ χρονολογίες τῶν χαραγμάτων κλιμακώνονται ἀπὸ τὸ ἔτος 1455 (ἀριθ. α΄) ὡς τὸ ἔτος 1669 (ἀριθ. λθ΄) (οἱ τελευταῖοι ἀριθμοὶ μ΄-μδ΄ δὲν ἔχουν χρονολογία). Πυκνότερες παρουσιάζονται οἱ χρονολογίες στὸ διάστημα τοῦ πρώτου αἰῶνα (1455-1550), ἀριθ. α΄-λζ΄, ἐνῶ ἀπὸ τῆ συνέχεια ἔχουμε μόνο τὶς χρονολογίες 1580 (ἀριθ. λη΄) καὶ 1669 (ἀριθ. λθ΄). Σὲ ἀρκετοὺς ἀριθμοὺς δὲν ὑπάρχει χρονολογία ἢ εἶναι ἐλλιπής, αὐτὸ ὅμως μπορεῖ νὰ προέρχεται ἀπὸ φθορὰ μᾶλλον παρὰ ἀπὸ παράλειψη, ἐπειδὴ ἡ χρονολογία στὰ χαραγματα αὐτὰ εἶναι τὸ πρῶτο οὐσιῶδες στοιχεῖο. Τὸ δεύτερο στοιχεῖο εἶναι ἡ λατινικὴ στερεότυπη διατύπωση *hic fuit* (= ἐδῶ ἦλθε), ποὺ ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκέπτη ἢ προσκυνητῆ τῆς μονῆς, κάποτε καὶ ἀπὸ τὴν ιδιότητα ἢ τὸν τίτλο του.

“Ὅλα τὰ χαραγματα εἶναι γραμμένα στὴ λατινικὴ ἢ στὴν ἰταλικὴ γλῶσσα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπ’ ἀριθ. ιστ΄ σημεῖωμα τοῦ Ἑλληνα ἱερέα Μανουήλ Χορτάτζη καὶ τὰ ὑπ’ ἀριθ. λθ΄ καὶ μγ΄. Ἄραγε ἡ σχεδὸν πλήρης ἀπουσία Ἑλλήνων ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν ἀγνοιά τους τῆς λατινικῆς γλώσσας ἢ ἀπὸ τὸ ὅτι τὰ χαραγματα αὐτὰ ἦταν τότε συνήθεια ἀποκλειστικὴ τῶν δυτικῶν;

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπισκέπτες ἢ προσκυνητὲς δηλώνουν κληρικοί, ὅπως ὁ presbyter Petrus Buffo, ποὺ, μέσα σὲ τριάντα χρόνια, ἐχάραξε τέσσερις φορές (1455, 1461, 1486) τὸ ὄνομα καὶ τὴν ιδιότητά του (ἀριθ. α΄, β΄, γ΄ καὶ ι΄), ὁ presbyter Bruno canonicus cretensis (ἀριθ. ια΄), ὁ presbyter Georgius Colonna (ἀριθ. κ΄), καὶ ἴσως ὁ Nicolao Michaele, cantor (ἀριθ. ζ΄). Στρατιωτικὸς ἐξ ἄλλου εἶναι ὁ Zuanne Bonius, *cap. Ordenace* τῆς Σητείας (ἀριθ. μβ΄). Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος, σὲ μερικὰ χαραγματα ὑπάρχουν μονογράμματα ποὺ συμπλέκονται μὲ δύο ἀρχικὰ γράμματα, ὡς εἶδος, ὑποθέτουμε, ὑπογραφῆς (ἀριθ. ιη΄, ιθ΄, λστ΄, λζ΄). Ἐνδιαφέρον εἶναι καὶ τὸ ὄνομα Μαρία ἢ Ἀρχοντοπούλα, ἀλλὰ μὲ λατινικοὺς χαρακτῆρες (ἀριθ. ιη΄), ποὺ παραμένει ὅμως ἀόριστο (= κόρη φεουδάρχη, ἀλλὰ τίνος; ἢ ἐπώνυμο;). Τέλος, σημεῖωματα στὰ χαραγματα ἀριθ. κδ΄, κθ΄ καὶ λβ΄ παραμένουν ἀδιευκρίνιστα καὶ αἰνιγματικά.

Ἄν καὶ δὲν ἐπιχείρησα καμιὰ ἔρευνα, νομίζω πῶς πολὺ λίγοι ἀπὸ τοὺς λατίνους ἐπισκέπτες τῆς κρητικῆς αὐτῆς μονῆς, ποὺ θέ-

λησαν νὰ διαιωίσουν τὴ μνήμη τους χαράσσοντας βέβηλα τὶς ὠραῖες τοιχογραφίες τοῦ κατάγραφου ναοῦ τῆς, εἶναι πρόσωπα γνωστὰ κι ἀπ' ἄλλοῦ. Βέβαια πολλοὶ ἀνῆκαν σὲ γνωστὲς μεγάλες βενετικὲς οἰκογένειες τῆς Κρήτης, ὅπως οἱ Barbarigo, Cornaro, de Molino, Foscolo, Colonna ἢ σὲ ἄλλες ὑποδεέστερες (Furlan, Paganò, Salamon), ἀλλὰ καὶ σὲ ἀσυνήθιστες (ἂν δὲν πρόκειται γιὰ παρανάγνωση), ὅπως Buffo, Fogito, Parbenius. Χρήσιμο θὰ ἦταν, ἂν καὶ ἀπὸ ἄλλες ἐκκλησίες τῆς Κρήτης συγκεντρώνονταν καὶ δημοσιεύονταν καὶ ἄλλα παρόμοια ἐπιγραφικὰ χαράγματα, πού, κατὰ τὴ βεβαίωση τοῦ φίλου κ. Δ. Τσουγκαράκη, ὑπάρχουν καὶ σὲ ἀρκετὲς ἄλλες ἐκκλησίες.

Πιστεύω ὅτι ἡ συμπλήρωση καὶ δημοσίευση, ἔστω καὶ τόσο καθυστερημένα, μὲ ὑλικὸ συγκεντρωμένο κατὰ τὸ ἥμισυ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἀείμνηστο Ζακυθινό, μιᾶς ἐργασίας πού ἀνταποκρινόταν στὰ νεανικὰ ἐρευνητικὰ του ἐνδιαφέροντα καὶ πού ὁ ἴδιος εἶχε ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐκδοθεῖ, θὰ εἶναι γιὰ τὸν κορυφαῖο ἐπιστήμονα πού χάσαμε ἢ πιὸ ταιριαστὴ προσφορὰ στὴ μνήμη του.

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΤΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΑΓΜΑΤΩΝ (ἀριθ. α'-μδ')

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ἀριθ.	ἔτος	ἡμερομ.	Παπ.	Κουρ. Velina	Ψιλ.	
α'	1455	Σεπτ. 1	-	277	1	1455 1 sett. ... hic fuit p(resby)t(er) Petrus Buffo
β'	1455	Ἰουλ. 29	α'	278	-	1455 adi 29 ottobrio hic fuit p(resby)t(er) Petrus Buffo
γ'	1461	Ἰουν. 25	-	277	2	... adi 25 zugno 1461 p(resby)t(er) Petrus Buffo

β' 29 ottobrio διάβασα: 20 ot. Πα', 16 otobre K 278 || στ' Peleg[rin] συμπλήρωσα: Pelegρωτογρ.

ἀριθ.	ἔτος	ἡμερομ.	Παπ.	Κουρ. Velina	Ψιλ.	
δ'	1471	Μαΐου 8	-	274	5	1471 adi 8 mazo hic fuit Nicola Michele
ε'	1477	—	-	-	-	[χωρίς ἄλλη ἔνδειξη] 1477
στ'	1479	Αὐγ. 28	-	-	-	† 1479 adi 28 ag[osto] Peleg[rin]
ζ'	1483	Ἰουλ. 7	-	275	6	1483 adi 7 lujo hic fuit Nicholao Michaele cando[r] fraalaor. porta tzaghila
η'	1484	Μαρτ. 6	-	-	-	1484 adi 6 mazo hic fuit Andreas de Molino condam d(omi)ni J(oan)nis
θ'	1485 8	-	-	-	1485 adi 8 hic fuit ...
ι'	1486	Ἰαν. 29	-	277	1	1486 di 25 zener p(resby)t(e)r Petrus Buffo
ια'	1487	—	-	273	7	1487 hic fuit p(resby)t(e)r ... Bruno chanonicus cretensis
ιβ'	1488	—	-	270	-	1488 hic fuit Georgio Foscolo
ιγ'	1490	Ἵκτ. 10	δ'	-	-	1490 adi 10 octobris Marcus Salamonus ...
ιδ'	1491	—	-	-	-	[Μόνη ἡ χρονολογία καὶ ἓνα τετραγωνικὸ μονόγραμμα] 1491
ιε'	1494	Φεβρ. 24	-	-	-	YIC 1494 adi 24 fevr. Io Jact. ... Elena Barbarigo
ιστ'	1497	—	-	-	-	1497 Ηλθα υστο μοναστηρι τῆς Φανερομένης εγο ιερεας αμαρτολος Μανουήλ Χορτάτζης ιος τοῦ Ἰωάννου Μανουτζι...
ιζ'	1499	—	γ'	-	-	1499 Hic fuit Maria i Archonthopula
ιη'	1499	Φεβρ. 26	-	273	-	1499/adi 26/febraio (ἄνω καὶ κάτω σταυροειδοῦς μονογράμματος με ἀρχικά J καὶ $\begin{smallmatrix} \text{J} \\ \text{P} \end{smallmatrix}$ P)
ιθ'	1499	Μαρτ. 6	-	-	-	1499 VI marzo (καὶ μονόγραμμα σχεδὸν ὅμοιο μετὸ προηγούμενο ἀριθ. ιη' με ἀρχικά Z καὶ P)

ζ' cando[r] συμπλήρωσα: Cando K 275 || fraalaor. porta... tzaghila K 275: ἀκατάληπτο· ἴσως Trachila (= Τράχηλα) || ι' 1486 di 25 zener διάβασα: 1486 di 29 zene K277 || ια' ...chanonicus cretensis διάβασα: canonic... K273, Ψ7 || ιγ' Marcus Salamonus διάβασα: MARCU SALAMONOS Πδ'

ἀριθ.	ἔτος	ἡμερομ.	Παπ.	Κουρ. Velina	Ψιλ.	
κ'	1499	'Απριλ. 21	—	283	8	1499 21 aprile MARCO DE MATRI X IC fuit p(resby)t(e)r Georgius Colonna ... Fogito fuit f° Colona contra.. biasio con li ... fioli cari.
κα'	1499	'Απριλ. 21	β'	269	—	1499 die 21 apr(ile) hic fuit Andreas Cornerius condam dni Francisci MCCCCLXXXVIII DIE XXA
κβ'	1505	Μαρτ. 17	—	—	—	1505 adi 17 marzo hic fuit ...
κγ'	1505	—	ζ'	279	9	hic fuit Marco Fogito 1505
κδ'	1508	Μαρτ. 4	—	270	2	hic fuit Antonius de Musto die 4 margi 1508 nato de Mena Michele la letre sopradite tenelome... cornuto 1516
κε'	150(-9)	—	—	—	—	die II mensis [τὸ ἔτος ἐλλιπές: 150.]
κστ'	1510	Μαρτ. 1	—	—	—	1510 f° L p(rim)o marzo f° Colona
κζ'	1510	Μαρτ. 2	—	—	—	hic fuit f° Furlà adi 2 marzo 1510
κη'	1513	'Απριλ. 23	—	—	—	adi 23 avril 1513 hic fuerunt Marcus Fogitus
κθ'	1516	—	—	270	—	nato tenelome cornuto 1516
λ'	1519	3	—	—	—	adi 3 1519
λα'	1524	'Ιουν. 16	—	—	—	1524 Adi 16 zugno ffn
λβ'	1529	Νοεμ. 21	—	272	10	1529 21 nov. hic fuit voti solvendi gratia pede laboraret et adiat ... sanat Zacharias Parbenius
λγ'	1532	Φεβρ. 23	—	280	11	hic fuit Marcus/Cornarius condam dni Pauli 1532 adi 23 fe[braio]
λδ'	1534	Νοεμ. 21	—	—	—	1534 XXI No(vem)bri hic fuit J... sacr... canc... solvendi
λε'	1535	—	—	—	—	VITORE MCCCCXXXV a di 15..

κ' MARCO DE MATRI διάβασα: — MATRI K283, Ψ8 || fuit et Colona biasio διάβασα: fuit fodona contra bia K283, Ψ8 (ἀκατάληπτο) || κα' FRANCISCI MCCCCLXXXVIII DIE X ... διάβασα: FRANCISI MCCCCLXXX Πβ' κγ' hic fuit Mateo Fogito 1505 Πζ': hic fuit ma... agosto 1505 K279, Ψ9 || κδ' Τὸ ὄλο χωρίο ἐντελῶς ἀκατανόητο. || κθ' Βλ. ἀριθ. κδ'. || λβ' solvendi διόρθωσα: salvendi K272, Ψ10 (voti solvendi gratia = γὰρ νὰ ἐκπληρώσει τὴν εὐχὴ, τὸ τάμα) || laboraret K272 laborater Ψ10 || Parrbenius K272 Patr. benius Ψ10 (τὸ χωρίο ἀκατανόητο) || λγ' Pauli διόρθωσα: paul C280 pavi Ψ11 || adi K280: abi Ψ11 || λδ' solvendi: πρβλ. λβ'

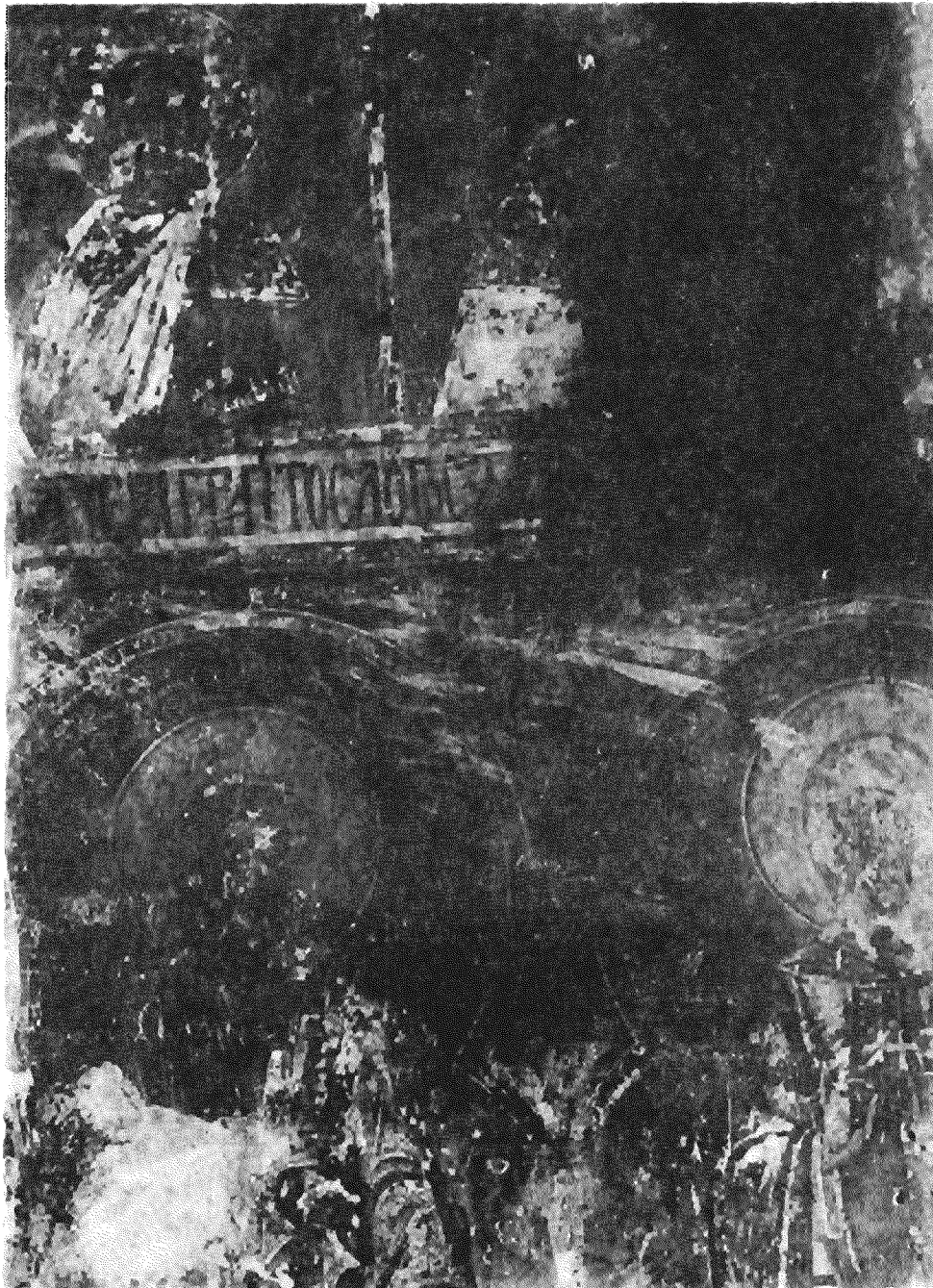
ἀριθ.	ἔτος	ἡμερομ.	Παπ.	Κουρ. Velina	Ψιλ.	
λστ'	1536	—	—	—	—	1536 $\frac{\dagger}{3P}$
λζ'	155[.]	Μαρτ. 9	—	—	—	adi 9 $\frac{\dagger}{3P}$ Marzo 155[.]
λη'	1580	—	—	276	12	1580 <i>Hic fuit Joanes Pagane... cu Nicolao Freto</i>
λθ'	1669	—	—	—	—	αχξθ' μίνας ἐγὼ
μ'		Μαρτ. 9	—	271	—	9 marzo hic fuit Nicolaus Michel 9 die
μα'	—	—	η'	—	—	hic fuit Nicolaus Cornario domini Franci dacladia ...
μβ'	—	—	ε'	282	—	Zuane Bonius Cap. Ordenace Sitie fuit ...
μγ'	—	—	—	—	—	εν ἔτει ... εγο ο ὁ Κορνάρος
μδ'	—	—	—	—	—	HIC FUIT ANDREAS CORNERIUS condam ...

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

- Acladia (Ἀχλάδια) µα΄.
Archontopoula Maria (1499) ιζ΄.
- Barbarigo Elena ιε΄.
Bonius Zuane, capit ord. Sitiae µβ΄.
Bruno canonicus Cretensis (1487)
ια΄.
Buffo Petrus, presbyter (1455,
1461, 1487) β΄, γ΄, ι΄.
- Colona Georgius (1499) κ΄.
Colona F° (1510) κστ΄.
Cornario Nicolaus Franci µα΄.
Cornario Francus. Βλ. Cornario Ni-
colaus.
Cornarius Marcus qd. d. Pauli
(1532) λγ΄.
Cornarius Paulus. Βλ. Cornarius
Marcus.
Cornerius Andreas µδ΄.
Cornerius Andreas qd. Francisci
(1499) κα΄.
Cornerius Franciscus. Βλ. Cornerius
Andreas.
- Fogito (1499) κ΄.
Fogito Marco (1505) κγ΄.
Fogitus Marcus (1513) κη΄.
Foscolo Georgio (1488) ιβ΄.
Francus. Βλ. Cornario Nicolaus.
- Freto Nicolao (1580) λη΄.
Furlan F° (1510) κζ΄.
- Μανούτζης Ἰωάννης (1497) ιστ΄.
Μαρία ἡ Ἀρχοντοπούλα (1499) ιζ΄.
Matri, de, Marco, presbyter (1499)
κ΄.
Michaele Nicolao (1483) ζ΄.
Michel Nicolaus µ΄.
Michele Mena (1508) κδ΄.
Michele Nicola (1479) δ΄.
Molino, de, Andreas, qd. Joannis
(1484) η΄.
Molino, de, Joan. Βλ. Molino de,
Andreas.
Musto, de, Antonio (1508) κδ΄.
- Pagano Joannes (1580) λη΄.
Parbenius Zacharias (1529) λβ΄.
Peleg[rin] (1479) στ΄.
- Salamonus Marcus (1490) ιγ΄.
- Tzachila (= Τράχηλα;) ζ΄.
- Vitore (1535) λε΄.
- Χορτάτσης Μανουήλ, ἱερεὺς (1497)
ιστ΄.

1. Χαράγματα στο ναό της μονής Τράχηλα Σητείας (φωτογραφία Α' Δ. Α. Ζακυθνοῦ).

2. Χαράγματα στὸ ναὸ τῆς μονῆς Τράχηλα Σητείας (φωτογραφία Β' Δ. Α. Ζακυθνοῦ).

